

Stand van zaken en de introductie van het WAP

John Smit & Menno Reemer

INLEIDING

Ook dit jaar geven we, in navolging van de laatste twee jaar, een stand van zaken met betrekking tot de Databank Nederlandse Zweefvliegen. De afgelopen winter is er veel tijd besteed aan het toevoegen van verschillende bestanden aan de Databank. Dit keer betrof het alleen bestanden van waarnemers en niet van museumcollecties. Ondanks de toegenomen routine en het harde doorwerken van de betaalde medewerkers is het niet gelukt om het bestand van de collectie van Leiden toe te voegen aan de Databank voor het schrijven van dit stuk. Deze collectie is wel geheel gecontroleerd en opgenomen in een databestand. Echter alvorens dit bestand toegevoegd kan worden aan de Databank moeten er nog zaken als de coördinaten opgezocht en bijgewerkt worden.

Naast een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de Databank willen we tevens een suggestie doen voor de invulling van het laatste veldseizoen van het zweefvliegenproject; het **Witte gebieden Actie Plan**. Met behulp van het WAP hopen we aan het eind van komend seizoen een beter landsdekkend bestand te hebben, waardoor de analyses die aan de hand van het bestand gedaan worden voor de atlas op vollediger data gestoeld zijn. De bespreking van het WAP in dit stuk is, min of meer, een verdere invulling van het stuk 'Stippen en gaten in verspreidingskaarten' (Reemer & Smit, 2001).

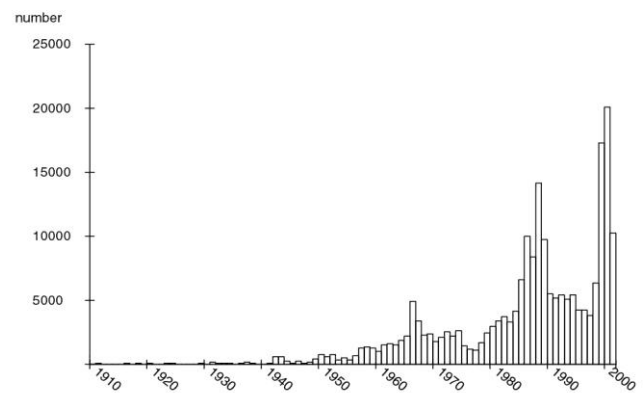
HET ZWEEFLIEGENBESTAND

Het bestand bevat op dit moment (14 februari 2002) 218.871 records. Bij het laatste overzicht, maart 2001, waren dit er 190.123. Er zijn het afgelopen jaar dus 28.748 records toegevoegd. Dit is heel wat minder dan er het jaar hiervoor zijn toegevoegd. Dit komt met name omdat er toen enkele museumcollecties zijn toegevoegd, waaronder de collectie van Amsterdam met 27.944 records. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de gegevens die het afgelopen jaar zijn toegevoegd.

Tabel 1: Verdeling en aard van de data uit de bestanden die afgelopen jaar zijn toegevoegd.

	Voor 2001	2001	Totaal
Veld	8.921	7.446	16.367
Collectie	10.893	1.488	12.381
Totaal	19.814	8.934	28.748

Zoals vorig jaar al bleek en dit jaar wederom bevestigd wordt, is het belangrijkste doel van de voorlopige atlas uit 1998 gehaald. Het voornaamste doel van deze atlas was het fungeren als een stimulans voor mensen om meer waarnemingen te doen. Uit onderstaande grafiek is duidelijk af te lezen dat sinds het verschijnen van deze voorlopige atlas het aantal waarnemingen explosief gestegen is. Tot voor kort was 1988 nog het topjaar qua aantal waarnemingen, met ruim 14.000. Dit was vorig jaar al achterhaald, door het aantal waarnemingen uit 1999, ruim 17.000. Zelfs dat aantal bleek te kunnen worden overtroffen, in het jaar 2000 zijn er ruim 20.000 waarnemingen gedaan. Het bestand groeit dus behoorlijk, dankzij de inzet van de waarnemers.

Grafiek 1: Aantal waarnemingen per jaar over de afgelopen eeuw.

Zoals gewoonlijk valt het aantal waarnemingen uit het afgelopen veldseizoen wat tegen in bovenstaande grafiek, dit is echter te wijten aan het feit dat nog niet alle waarnemingen zijn verwerkt in de Databank. Slechts de waarnemingen die voor 15 december 2001 zijn ingeleverd zijn verwerkt. De verwachting is dat dit aantal dus nog aardig zal toenemen, of het ook het miraculeuze aantal van het jaar 2000 gaat overtreffen valt nog te bezien.

Vergelijking 2000 en nu

Om de vooruitgang die afgelopen jaren geboekt is nog even kort samen te vatten en toe te lichten geven we hieronder een vergelijking tussen het bestand van begin 2000 en het bestand van nu. Het bestand van 2000 is het gefatsoeneerde en opgeschoonde bestand zoals dat gebruikt is voor de voorlopige atlas.

Tabel 2: Vergelijking tussen het bestand van de voorlopige atlas en het huidige bestand.

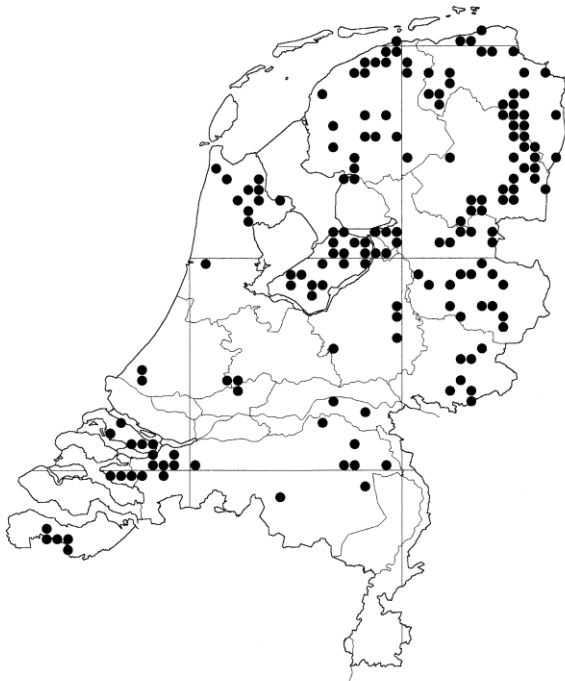
	2000	2002
Records	104.599	218.871
Km-hokken	4.764	7.966
Uurhokken	1.235	1.428

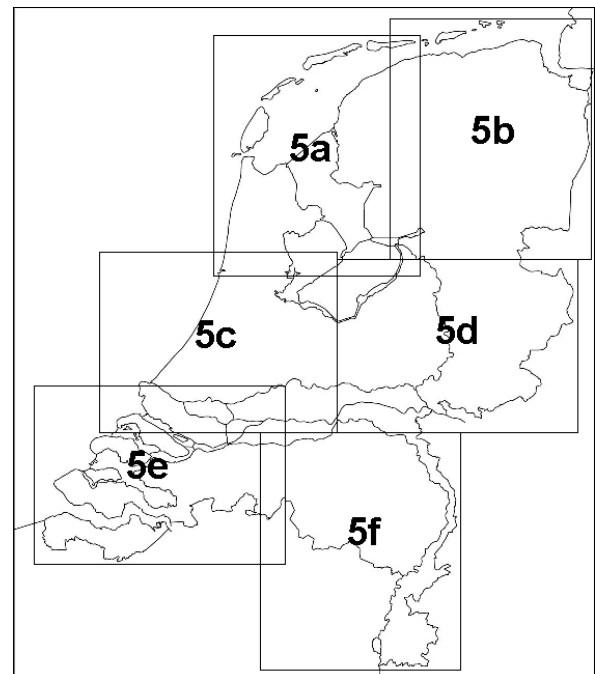
Figuur 1: Overzicht van de kilometerhokken waaruit zweefvliegwaarnemingen bekend zijn, stand 2000.

Figuur 2: Overzicht van de kilometerhokken waaruit zweefvliegwaarnemingen bekend zijn, stand 2002.

Figuur 3: Overzicht van de uurhokken waaruit nog geen zweefvliegwaarnemingen bekend zijn.

Figuur 4: Verdeling van Nederland in zes detailkaarten zoals ze hieronder afgebeeld zullen worden.

Bovenstaande getallen zien er op zich zeer positief uit; meer dan een verdubbeling van het aantal records en ruim 65% meer kilometerhokken waar waarnemingen uit bekend zijn. Dat klinkt allemaal erg positief. Echter wanneer we in detail kijken naar de spreiding van de waarnemingen over Nederland blijft het aloude beeld naar voren komen:

DE TRADITIONELE WITTE GEBIEDEN BLIJVEN WIT!

Zoals te zien in figuur 1 en 2, is de winst die geboekt is met name te vinden in de van oudsher goed onderzochte gebieden, enkele uitzonderingen daar gelaten. Een tweetal recente zwarte vlekken die wel even een eervolle vermelding mogen krijgen zijn het gebied rond Weert, met name te danken aan de heer Frans Raemakers, en het gebied Zuid-Beveland, met name te danken aan de toegenomen activiteiten van de Zeeuwse waarnemers, waarvan het merendeel afkomstig is van de heer David Tempelman.

HOE NU VERDER?

Zoals reeds vermeld bevat het bestand nu 218.871 records. Hier wordt, binnen afzienbare tijd, het bestand van de collectie Leiden aan toe gevoegd (24.898 records). Dat brengt de tussenstand op 243.769 records. Nou lijkt het ons een mooi streven op te proberen de magische grens van de 300.000 records te halen. Dat betekent dat er komend jaar nog 56.231 records toegevoegd moeten worden. Dus hierbij roepen wij eenieder op die nog waarnemingen heeft liggen om deze op papier te zetten of in de computer in te voeren en ze dit kalenderjaar nog op te sturen.

Verder zien we natuurlijk graag dat alle medewerkers er dit jaar weer fanatiek tegenaan gaan en stad en land af struinen om waarnemingen te doen. Het liefst natuurlijk in één of meer van de, maar liefst, 169 uurhokken waar nog geen waarnemingen van bekend zijn (zie figuur 3).

WITTE GEBIEDEN ACTIE PLAN

Zoals reeds aangetoond zijn er zelfs in de meest oninteressante biotopen bijzondere soorten waar te nemen (Smit, 2001). Dat artikeltje is een kort verslag van een inventarisatie van het meest oninteressante biotoop dat je je kunt voorstellen, namelijk reguliere boerenweilanden. Zelfs tijdens die inventarisatie zijn er nog 72 soorten zweefvliegen waargenomen, waaronder enkele bijzondere soorten als; *Eristalis anthophorinus*, *Lejogaster tarsata* (= *splendida*), *Platycheirus europaeus*, *Pl. immarginatus* en *Sphaerophoria taeniata*. Dus het is zeer zeker niet het geval dat men in 'saai' gebieden geen leuke soorten kan aantreffen.

Zoals te zien in figuur 3 zijn de 'lege' uurhokken inderdaad niet de meest spannende gebieden om naar toe te gaan. Echter juist in dit soort gebieden zijn nog een hoop antwoorden te vinden op vragen als: "Komt *Eristalis anthophorinus* ook verder oostelijk in Groningen of Drenthe voor". Daarnaast valt er zeker op het gebied van de ecologie nog ontzettend veel eer te behalen, juist in deze open gebieden. Want nog steeds hebben de experts moeite met het begrijpen van de samenstelling van de soortgroepen in veel van de open biotopen.

Zoals eveneens uit figuur 3 blijkt zijn deze 'lege' uurhokken evenmin hokken die dicht in de buurt van onze waarnemers liggen.

Wat dit betreft kunnen we melden dat we diegenen die zich echt willen inzetten om het aantal 'lege' hokken te doen afnemen, een reiskostenvergoeding kunnen aanbieden. Dan hebben we het niet over slechts een waarneming van een *Episyrphus balteatus* uit een uurhok, maar toch minimaal 25 waarnemingen per uurhok en dan van minimaal 3 uurhokken.

Om voor deze reiskostenvergoeding in aanmerking te komen dient men wel bijgevoegd formulier in te vullen. We kiezen ervoor om mensen een formulier te laten invullen zodat we een indicatie hebben van de reiskosten die vergoed moeten worden en, nog belangrijker, om een overzicht te houden over de gebieden die bezocht gaan worden. Om miscommunicatie te voorkomen hebben we in tabel 3 de coördinaten van alle 'lege' uurhokken opgenomen, ingedeeld per provincie.

Als laatste mogelijke stimulans om aan het WAP deel te nemen; Groningen lijkt de plek om de eerste *Cheilosia gigantea* in Nederland te vinden, dit bleek tijdens de presentatie van Jens-Hermann Stuke over de zweefvliegen van Nedersachsen (Stuke 2001).

Als bijlage hebben we hier, evenals vorig jaar, een aantal detailkaarten van Nederland bijgevoegd met een indicatie van het aantal waarnemingen dat bekend is per kilometerhok (figuur 5a t/m 5f). Er is geen legenda opgenomen omdat het aantal categorieën te groot is, maar voor het geheel geldt, hoe groter de stip hoe meer waarnemingen er bekend zijn. In figuur 4 is te zien hoe we Nederland hebben opgedeeld voor de zes detailkaarten.

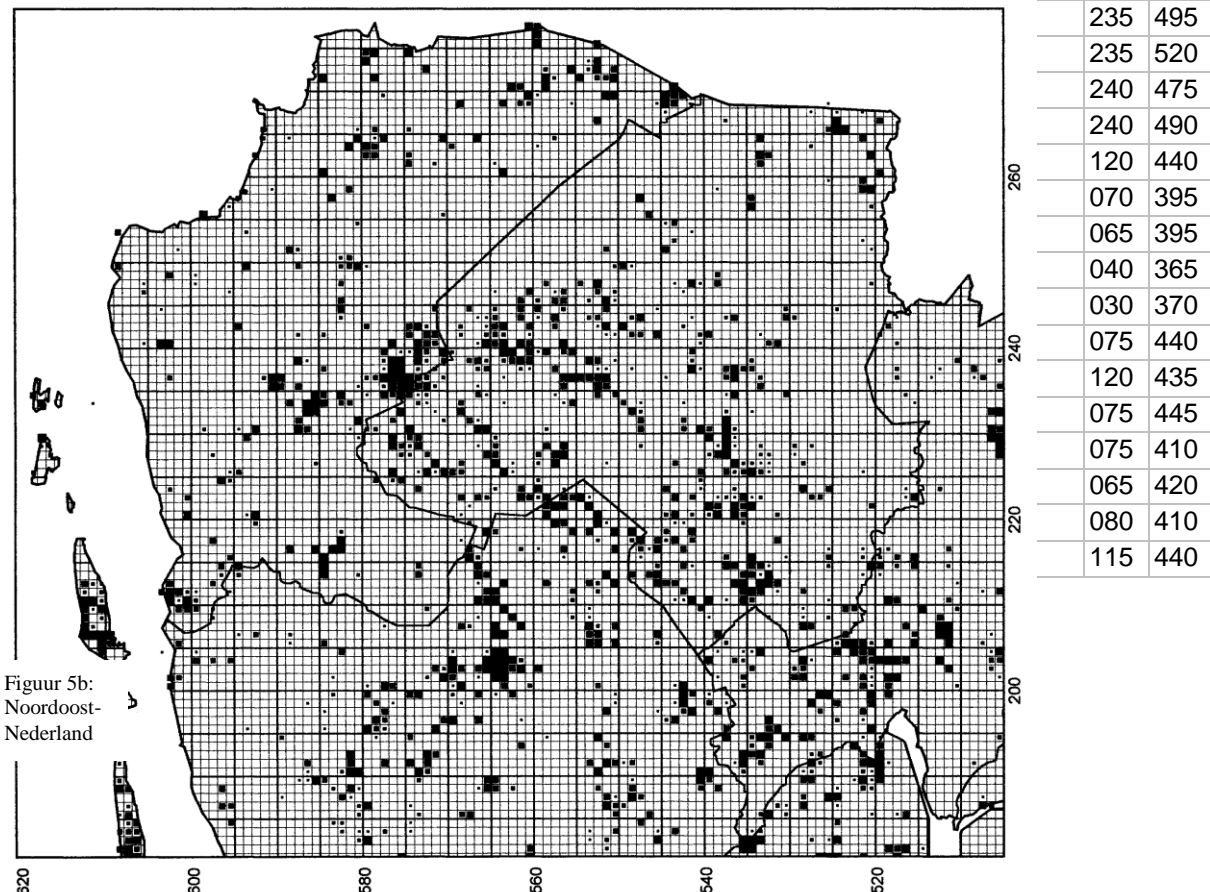
LITERATUUR

- Reemer, M. & J.T. Smit 2001. Stippen en gaten in verspreidingskaarten, een overzicht van de Databank Nederlandse Zweefvliegen. - Zweefvliegennieuwsbrief 5(1): 12-19.
- Smit, J.T. 2001. Interessante zweefvliegen van oninteressante biotopen. - Zweefvliegennieuwsbrief 5(1): 26-28

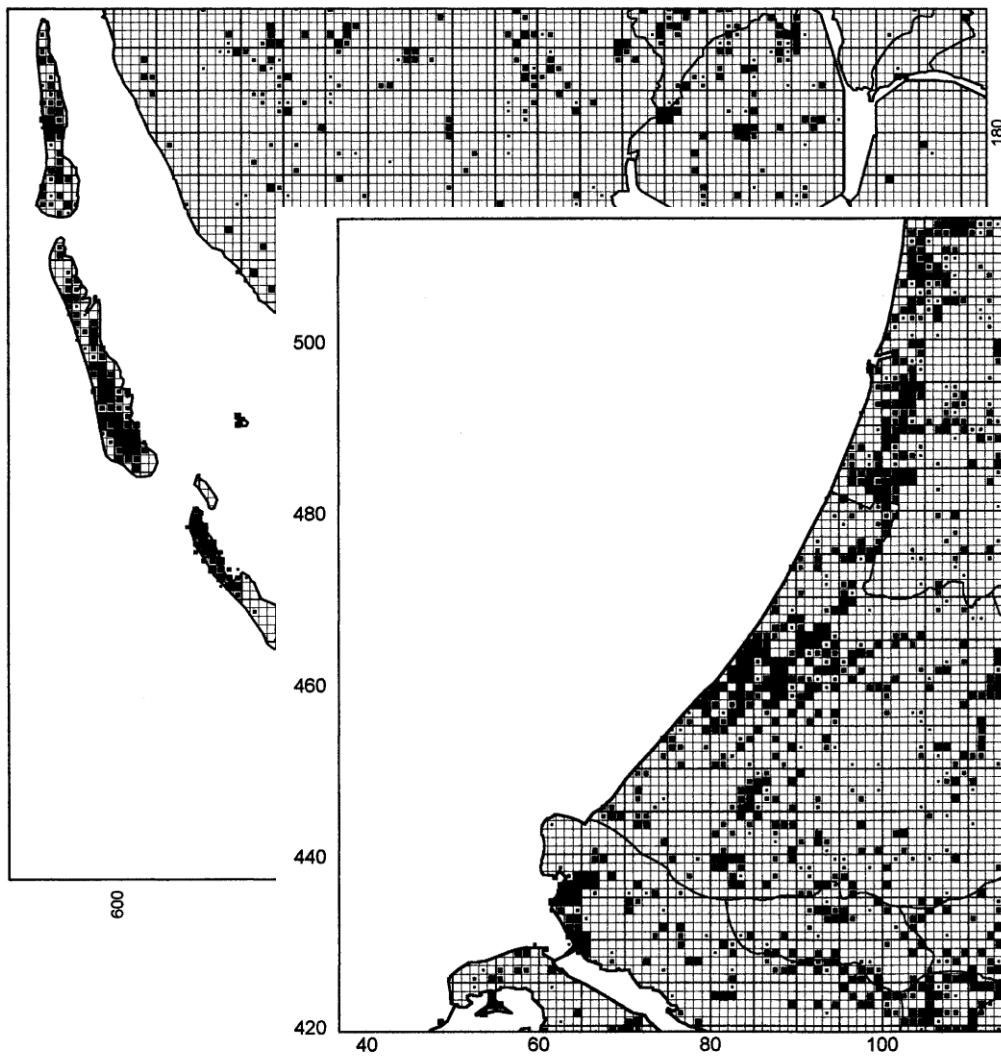
Stuke, J.-H. 2001. Schwebfliegen Ostfrieslands – eine erste Zusammenstellung aktueller Beobachtungen (Diptera: Syrphidae). – Drosera 2001: 85-92.

Tabel 3: De coördinaten van de 'lege' uurhokken, ingedeeld per provincie. Prov =Provincie; DR =Drenthe; FL =Flevopolder; FR =Friesland; GL =Gelderland; GR =Groningen; NB =Noord-Brabant; NH =Noord-Holland; OV =Overijssel; UT =Utrecht; ZE =Zeeland; ZH =Zuid-Holland; AX en AY zijn de amersfoortcoördinaten.

PROV	AX	AY	FL	GR	NH
DR	250	560	FL 160 485	GR 230 600	NH 130 525
DR	265	530	FL 160 495	GR 235 595	NH 130 530
DR	260	550	FL 165 500	GR 255 560	NH 130 535
DR	260	545	FR 200 590	GR 255 575	OV 205 490
DR	260	540	FR 180 590	GR 255 585	OV 245 485
DR	260	535	FR 210 585	GR 220 585	OV 245 470
DR	255	560	FR 200 545	GR 270 545	OV 245 465
DR	255	555	FR 195 600	GR 235 605	OV 240 510
DR	255	550	FR 195 595	GR 265 585	OV 240 505
DR	250	565	FR 195 555	GR 250 565	OV 185 510
DR	250	555	FR 190 595	GR 240 595	OV 195 510
DR	250	545	FR 190 590	GR 255 565	OV 210 485
DR	250	535	FR 190 565	GR 210 575	OV 220 475
DR	235	525	FR 200 585	GR 220 580	OV 220 485
DR	230	520	FR 160 575	GR 245 570	OV 220 505
DR	255	540	FR 180 585	GR 250 570	OV 225 490
DR	235	520	FR 180 565	GR 250 575	OV 225 510
DR	250	530	FR 180 555	GR 250 595	OV 225 515
DR	220	545	FR 175 585	GR 215 570	OV 230 490
DR	225	515	FR 175 545	GR 215 575	OV 215 505
DR	245	525	FR 175 540	NB 085 395	OV 190 510
DR	245	530	FR 165 560	NB 190 400	OV 195 505
DR	245	565	FR 165 550	NB 140 385	OV 190 500
DR	245	570	FR 185 555	NB 090 405	OV 230 510
			FR 185 590	NB 085 400	OV 235 475

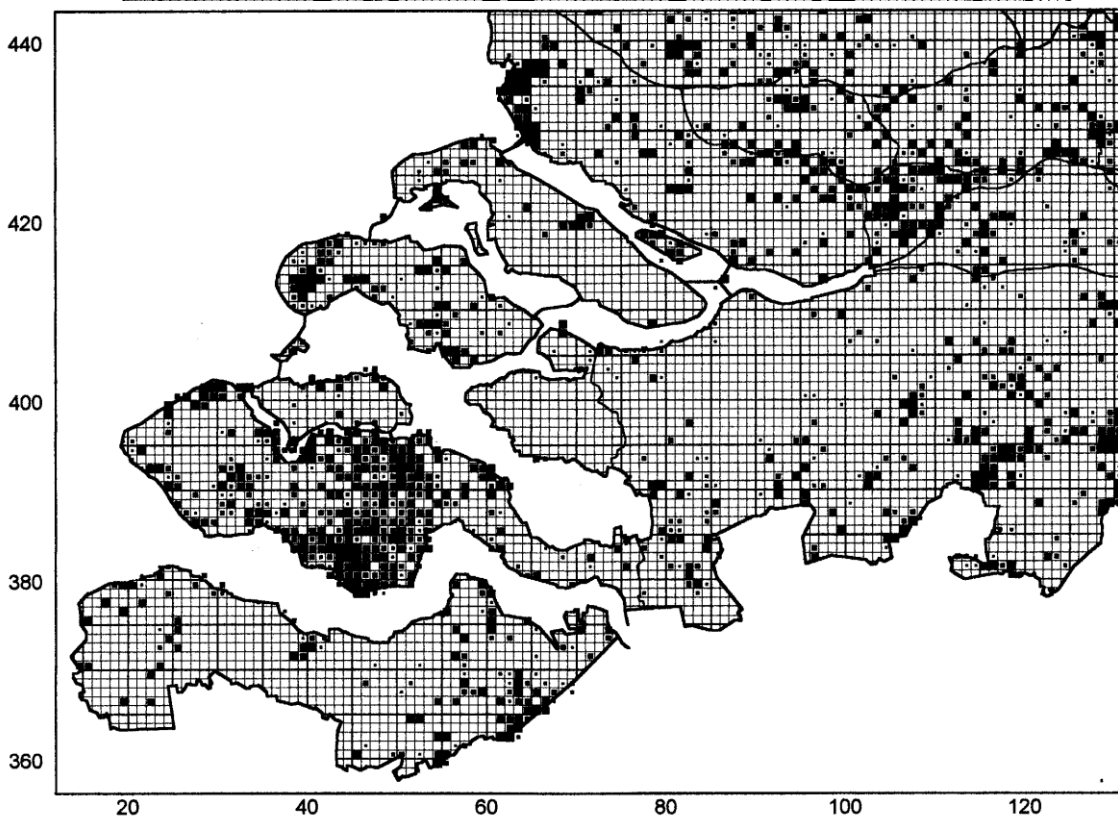
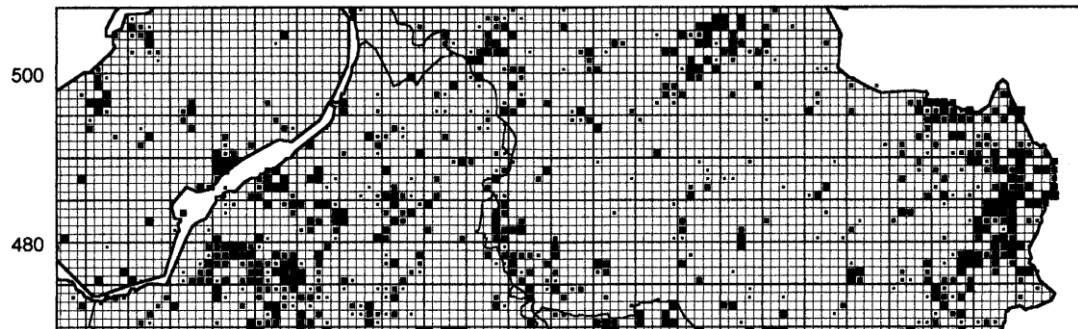
Figuur 5b: Noordoost-Nederland

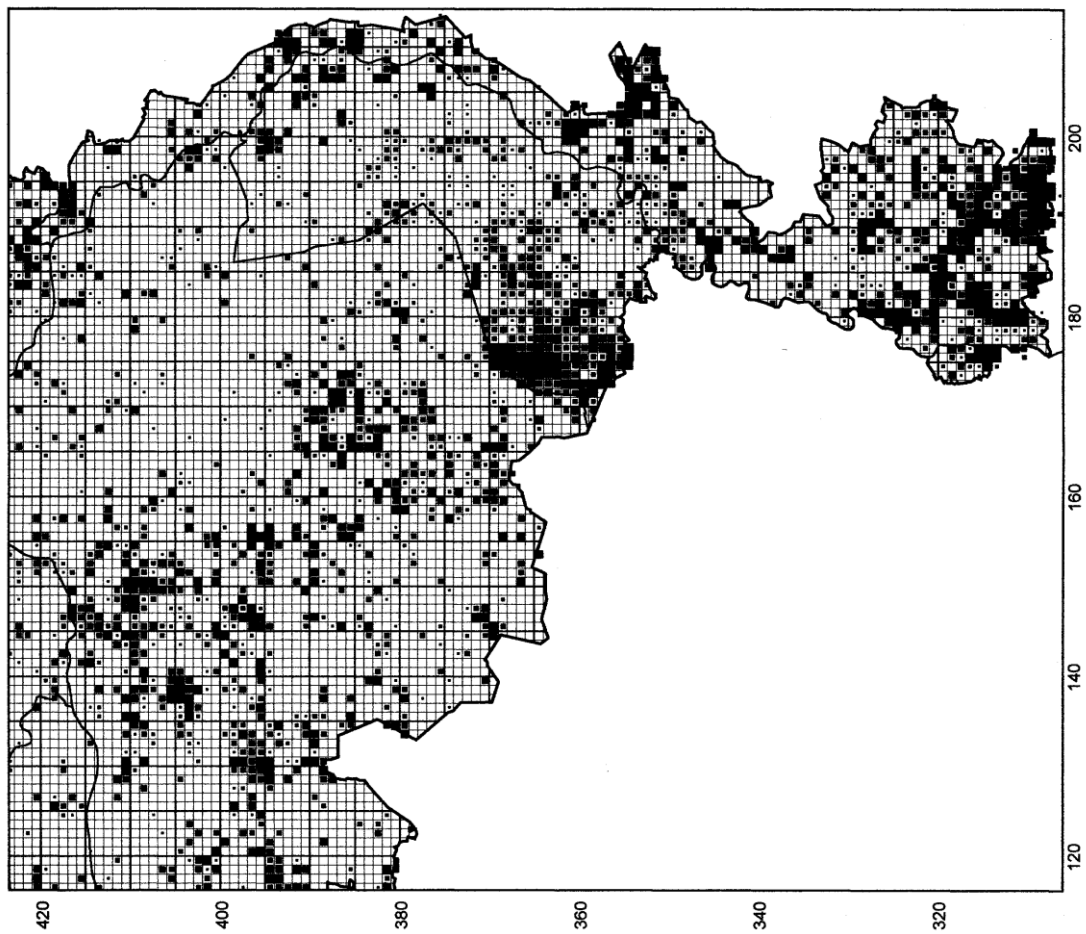
Figuur 5a:
Noordwest-
Nederland

Figuur 5c:
Westelijk
centraal
Nederland

Figuur 5d:
Oostelijk
centraal
Nederland

Figuur 5e:
Zuidwest-
Nederland

Figuur 5e:
Zuidoost-
Nederland